

JOSEF DRACHOVSKÝ:

Mají rozhodováním o deliktech finančních býti pověřeny řádné soudy?

Snahy po reformě finančního práva trestního vyvolaly opětně upomínky na návrhy, jež chtěly přikázati rozhodování o deliktech finančních řádným soudům a poukazovaly na právní řády, kde tomu tak i dnes ještě jest (srv. na př. u nás souzení deliktů důchodkových na Slovensku a v Podkarpatské Rusi). Jako důvod pro toto opatření uvádí se jednak nutné prý zachování zásady kontradiktorní, jednak konformita řady finančních deliktů s delikty normovanými všeobecným právem trestním, jednak konečně nutné prý zevšeobecnění zásady, že nemá býti trestu bez prokázaného zlého úmyslu při deliktu, a o tomto úmyslu že neúčelněji a odborně nejdokonaleji rozhodne soud a nikoliv úřad správní.

Nelze pochybovati, že některé z těchto důvodů jsou jistě závažné, a jejich váha se ještě zvyšuje některými přestřelky finančně trestní praxe správní, jež i v odborné veřejnosti daly vznik pochybnostem, zda postupuje se ve správním řízení finančně trestním vždy na základě uspokojivě zjištěné skutkové podstaty, subjektivní viny a dle ducha i doslovu právního řádu. To bylo právě pro naše poměry považováno za tím významnější, protože v některých případech — aspoň dle ustálené praxe — toto finančně trestní rozhodování vymyká se dokonce přezkoumání nejvyšším správním soudem (přezkoumání nejvyšším soudem jest při rozhodování správně finančním zásadně vyloučeno).

Soudím, že vady v praxi se vyskytující nelze prostě promítati do zásad upravujících právní řád; neboť zajisté i v jiných, nevykládaných oborech vyskytují se vady větší nebo menší měrou, a prvním úkolem jest tedy odstraniti vady praxe a nebo ji usměrniti, a změna právního řádu a jeho základních zásad může

Mají rozhod. o deliktech finančních býti pověřeny řádné soudy?

nastupovati teprve, zjistí-li se, že právě tyto jsou příčinou nesnází, nikoli nedostatky osob nebo úřadů. A to se při zmíněných veřejných kritikách některých rozhodnutí tvrditi nedalo.

Ale na některé okolnosti výše zmíněné reaguje i u nás platný právní řád v tom smyslu, že aspoň v některých případech delikty finanční jako dolosní konstruované, potom delikty finanční deliktům podle všeobecného práva trestního značně obdobné a delikty, na něž se hrozí po případě samostatným trestem vězení, bývají svěřovány soudům řádným, aby o nich rozhodovaly.

Bylo by uvážiti, zda důvody materiální, které pohnuly některé autory k tomu, aby požadovali příkázání souzení deliktů finančních řádným soudům, při bližším prozkoumání obstojí.

Nejprve jest zmíniti se o zachování principu kontradiktorního řízení před nestranným soudcem. Každému, kdo zná praxi finanční a vůbec správní, jest jasno, že jest nutně naplněna případy, kdy úřadu v zájmu veřejném přísluší právo dávati příkazy a zákazy, jejichž splnění musí býti vynuceno ať pokutou (ne zcela přesně zvanou pořádkovou), ať vězením (policejním), ať fysickým donucením. Svěřovati tyto kroky, zabezpečující promptní poslušnost, řízení soudnímu, kdy nadto jejich dosah pro postiženého není příliš citelný a zásah soudní by přinesl mimo kompulsivního opatření po případě ještě následky odsouzení trestního, zdá se nevhodným a také neslučitelným s ideou trestního řízení hledati spravedlnost za porušení závažných maxim sociálního a zvláště mravního života.

Vidíme, že v obdobných případech řízení správního také nepřiklonila se praxe k požadavku záměny kompetence, ale ovšem uskutečnila to, co v oboru finančněprávním již dávno jest uskutečněno pro případy závažnější, totiž k vybudování zvláštních trestně rozhodujících orgánů uvnitř správy, kde by — pokud možno a expeditivnost tím netrpí — bylo šetřeno zájmu obviněného, aby mohl žádati rozhodnutí svojí pře orgánem aspoň přímo nezúčastněným.

Důležitým momentem pro správnost a účelnost rozhodování jest také znalost předpisů i praxe tak rozsáhlého oboru, jakým jest obor finanční. Bez této znalosti nelze očekávati rozhodnutí spra-

vedlivého, tím méně účelného. A této znalosti u řádných soudů není a při odlehlosti předmětu od ostatní praxe soudní ani býti nemůže.

Povaha věci spočívající v kompulsivním účinku, v urychleném provedení trestního opatření, aby tím byly dány základy pro správnost budoucích kroků ukladacích, jest dalším důvodem řízení odborného.

Shledává-li někdo totožnost nebo blízkou analogii mezi delikty všeobecného trestního práva a valnou většinou deliktů finančně-právních, spočívá to na patrném nedorozumění. Už sám podklad a důvod trestnosti a měřítko pro způsob a výměru trestu: ohrožení práva státního nebo jiné veřejné korporace na to, aby každý základ vyměření veřejné daně nebo jiné dávky byl zákonitě zdaněn a to ve správné své výši a podobě, jest něčím od obvyklých důvodů trestání odlišným. Odlišnost je tu i v tom, že se mimo případy zvláště vytčené nehledí na zavinění osobní jako na moment trestnosti kvalifikující. Jen někde jest tomu tak, jinde stačí »vědomost« (»Wissentlichkeit«), ale v největším počtu případů stačí pouhý fakt (při čemž úmyslnost považuje se po případě za okolnost přitěžující a nedostatek zlého úmyslu za okolnost polehčující), a to také jest úměrno účelu a významu trestu finančního, který by veliký aparát vyšetřující zlý úmysl musil považovati za neúměrný výsledku, který podle zkušenosti k dosažení cíle postačí. Nad to je tu další zkušenost, která ukazuje, že jakékoli manipulace poplatníkovy (a j. osob při vyměřování daně a podávání jejich základů zúčastněných) se zprávou o základu dávkovém a s tímto základem samým hledě na dávkovou povinnost jsou takřka bez výminky nesený snahou docílití menšího než zákonného zatížení, takže zavinění může tu prakticky vždy býti také bez důkazu předpokládáno.

S věcí souvisí také okolnost, že v očích veřejného mínění trestní řízení finanční a trestní odsouzení finanční daleko není spojováno s takovou mravní a společenskou úhonou, jako všeobecné řízení trestní. Je to také pochopitelné, neboť tu jde v podstatě o majetko-právní rozpor rozhodně bližší sporu civilnímu, než sporu trestního základu, kdy nad to poplatník jako strana slabší, již se autoritativně a často beze zření na její přesvědčení a city i možnosti ukládají oběti, těší se spíše sympatii, než správa finanční. To se projevuje

ostatně i v druzích trestů, jež jsou správně povahy majetkoprávní, majíce m. j. především přinést veřejně pokladně náhradu (ev. zvýšenou) za to, co činem delikventovým ztratila nebo ztratiti mohla.

Tato různost poměrů ukazuje, že náměty pro všeobecné přenesení finančního soudnictví trestního na řádné soudy nejsou ani věcně odůvodněny, ani všeobecně praktikabilní.
